

Fəxrəddin Qəhrəman oğlu Atayev⁵⁹

QƏRB AŞIQ MÜHİTİNİN SƏNƏT QAYNAQLARI,
TARİXİ SƏCİYYƏSİ VƏ GÖYÇƏ AŞIQ MƏKTƏBİ

Azərbaycanın qərbindəki aşıq mühitlərinin sənət qaynaqlarının genetik məzmunu və tarixi səciyyəsi etnosun əski təsəvvürlərinə bağlanan və onun ruhani dünyasını ifadəyə köklənən aşıq sənəti şamandan, ozandan, baxşidan, akından, varsaqdan bu yana zəngin bir mədəniyyət, sənət şəcərəsi ilə təmsil olunur. Etnosun fiziki-mənəvi təcrübəsinin modelləşməsi ilə səciyyələnən bu sənət orta əsrlərin bütün ağırlıqlarını el anası olaraq öz üzərində hiss etmiş və onun sənət məsuliyyətini yüksək səviyyədə yerinə yetirmişdir. Aşıq yaradıcılığının müasir zəngin fakturası, ustad sənətkarların yaradıcılığından gəlib çatan nümunələr, dastan ənənələri, ifaçılıqda müşahidə olunan texnoloji sistemin dinamikası bunun bariz göstəricisi kimi əsaslı faktoloji məzmunu aktlaşdırır. Mövcud mühitlərin özünəməxsusluq və ənənə spektrləri Söz və Havacat müstəvisində bir qaynaq olaraq bu prinsipə nizamlanır. Qərb aşıq mühitinin etnik özünü ifadə və davranış kodu (Gəncəbasar, Borçalı, Göyçə, İrəvan, Gürmü, Ağbaba, Dərələyəz) etnokosmik düşüncə modelinin dərki və təqdimi baxımından xalqa ən yaxın olardı.

Mühitlərin bir-birinə bənzərliyi və özünəməxsus əlamətləri regionallıq kontekstində zənginləşməni müəyyənləşdirir. Məsələn, Borçalı aşıq mühiti ilə Ağbaba aşıq mühiti el sənətkarlarının ifaçılığında tək saz ifaçılığı əsas rol oynayır. Aşıq mühitlərinin özünəməxsusluğu müəyyən tərəfləri ilə anqemitonikasında (yarımtonu olmayan səs sırası), artikulyasiya (aydın tələffüz) sistemində də təzahür edir. Başqa müstəvidə region saz havalarının işləkliyi baxımından müəyyən fərqliliklər vardır. Məsələn, “Sultanı”, “İbrahimi”, “Mansırı”, “Məmmədbağrı”, “Dol hicranı”, “Sallama Kərəmi”, “Qürbəti Kərəmi”, “Bəhməni”, “Zarını”, “Kərəm köçdü”, “Fəxri”, “Sürütmə Koroğlu”, “Doşanqulu oğlu”, “Basma müxəmməs”, “Vanağzi” kimi havacatlar Borçalı aşıq mühiti üçün xarakterikdirsə də, “Köşəbaşı”, “Konyalı”, “Dərbədəri”, “Diyarbəkri”, “Xoşdamağı”, “Çalpapaq”, “Otalı qızı” kimi saz havaları Ağbaba aşıqları tərəfindən çox işlədilər havacatlardır. Maraqlı cəhət ondan ibarətdir ki, burada hər iki mühitin el sənətkarlarında ifaçılıq məharəti yüksəkdir. Havaların düzgün yerində ifa olunması, şirgələr və əlavələrin ardıcılığı, arpeciya (arfasayağı), applikatura (barmaq sıralanması) özünəməxsusluğu ifaçılığın yüksək səviyyəsindən xəbər verir. Bu ənənə ustad aşıqların, yəni Aşıq Şenlik, Dollu Abuzər, Aşıq Sadıq Sultanov, Aşıq Nəsim, Aşıq Qərib Həsən, Aşıq Alışan və başqa el sənətkarlarının təsiri, bəstəçilik məharətləri, sənətkarlıq məsələlərinə dərinlik gətirmişdir. Dərələyəz aşıq mühiti də Göyçə ilə həmsərhəd olduğundan hər iki mühitin el sənətkarları bir-biri ilə yaxın təmasda olmuş, deyişmiş, məclislər aparmış, səmimi sənət əlaqələrində olmuşlar. Bu qədim türk yurdu öz misilsiz koloritini, bulaq kimi qaynayan obrazlı danışq tərzini milli ruhun ən dərin qatlarından şirə çəkərək yaratmışdır. Bu mahal qərar tapdığı ilkin zamanlardan üzü bəri son süqut məqamlarına qədər demək olar ki, həmişə canlı folklor həyatı yaşamışdır” (1, 178). Qopuzun tarixi-mədəni diferensiasiyası kontekstində aparılan təhlillər regionun ümumi mədəni sferasında saza gələn yolun, Dədə Qorquddan üzü bəri olanların məzmununu aydınlaşdırır. Əski poetik sistem bir mədəniyyət kompleksi olaraq ustad sənətkarların Ağ Aşığın, Aşıq Alının, Aşıq Ələsgərin və s. bu sıradan olan digərlərinin timsalında bütövləşir. Məsələn, Dərələyəzli Aşıq Cəlil həm ustad aşıq, həm yaradıcı sənətkar kimi maraqlı informasiyalarla faktlaşır. Burada yaranan Cəlil ocağı Aşıq Ələsgər ocağı kimi zəngin olmasa da, mühidə qaynarlıq və vüsət yarada bilmişdi. Sonralar erməni təcavüzündən dolayı Aşıq Cəlilin Naxçıvana pənah gətirməsi Naxçıvan aşıq mühitində də canlanma yaratdı. Mühidəki ifaçılıq saz-balaban qoşalığına (duetinə) üstünlük vermə ilə səciyyələndi və bir ənənə kimi qəlibləşdi.

Qərb aşıq mühitlərinin ifaçılıq fasiləsizliyində İrəvan aşıq mühiti barəsində bilgi və məlumatlar dastan və rəvayət, havacat informasiyasında daşlaşmışdır. Məsələn, “İrəvan çuxuru”, “İrəvan gözəlləməsi”) və bəzi ustad sənətkarların (Dədə Qürbət, Dədə Güclü, Dədə Heykəl) haqqında qeydlərdən ibarətdir. Dastançılıqda “Aşıq Qərib”, “Əsli və Kərəm”, “Aşıq Alının Türkiyə səfəri” və s. dastan nümunələrində olan epizodla bütövləşir. Qədim türk-oğuz yurdu olan İrəvanın zəngin onomastik sistemi bu mədəniyyət ocağının zənginlik göstəricisi olaraq sistemli təhlilləri aktuallaşdırır. Vaxtilə buraya gələn səyyahların, rəssamların, avropalıların, rus alimlərinin əsərlərində, xatirələrində öz əksini tapmış informasiyalar da

59 AMEA Folklor İnstitutunun dissertantı
atayev.72@mail.ru

mühit haqqında dolğun təsəvvür formalaşdırır. Məsələn, Ozan – 1728-ci ildə İrəvan əyalətinin Qırxbulaq nahiyəsində, Ozanlı Qarni nahiyəsində kənd adı (2, 52-101) və s. Gördüyünüz kimi, ozan adı ilə İrəvan əyalətində yer-yurd adlarının çox olması bu regionda ozanlığın sənət şəcərəsinin aparıcılığını təsdiqləyən faktdır. “Oğuz”, “Ozan” sözləri bu regionun mədəni yaddaşında sənət aparıcılığının göstəricisidir. İrəvan adı ilə bağlanan saz havaları (“İrəvan gözəlləməsi” “İrəvan çuxuru”), el sənətkarları (Dədə Heykəl, Dədə Güclü, Yetim Tapdıq, Qərib Rza, Aşıq Qənbər, Aşıq Mahmud) bir daha bu ərazidə aşıq mühitinin zəngin ənənələrinin mövcudluğunu aşkarlayır.

Qərb bölgəsinin ifaçılıq xüsusiyyətlərinin özünəməxsusluğunda bir xətt İrəvan / Ağbaba / Çıldır müstəvisində etnosun zəngin sənət ənənəsinə bağlanır. Məlum olduğu kimi, “Ağbaba ərazisi qədim zamanlardan saz-söz diyarı kimi tanınıb, Çıldır bileyi-qədimdən bir ərazidə, bir yerdə olduğundan burada el arasına yayılan aşıq havaları Çıldır aşıq havaları kimi tanınmışdır. Bu saz havaları Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrindəki saz havalarından seçilir. Bir az Göyçə, bir az da Borçalı saz havalarına oxşasa da, daha çox Urmiya aşıq havalarına yaxındı. Çıldır havaları içərisində sufi havalar və nanayılar da var. “Çıldır ziharısı”, “Çıldır çuxurobası”, “Sarı yaylıq”, “Çalpapaq”, “Köşəbaşı”, “Dərbədəri”, “Diyarbəkiri”, “Qurdoğlu”, “Dəli hicranı” kimi Çıldır havaları məlumdur” (3, 6). Buraya 22 sufi havasını (“Ağam hey”, “Göy atlı” və s.) və üç nanay havasını (“Gəlin nanayı”, “Ota nanayı”, “Aşıq Tüccarın nanayı”) əlavə etdikdə məsələnin mahiyyəti böyüyür və onun fundamental bir mətn bazası formalaşır. İrəvan, Göyçə, Dərələyəz, Ağbaba ərazisində rast gəlinən istər ozan, istərsə oğuzla bağlı yer-yurd adları burada qədimlərdən aşıq sənətinin yaranıb inkişaf etdiyinə göstəricisidir. Bu mühit ozandan aşığa keçidin ümumi sənət şəcərəsinin müəyyənliyi baxımından da müxtəlif səviyyələrdə onomastik sistemdə, havacatların ümumi axarında faklaşır. Çünki Qərb aşıq mühitinin ifaçılıq ənənələri qaynaq timsalında tərəqqi dinamikası ilə elə mükəmməl faktlarla səciyyələnir ki, orada etnosun ilkin musiqi və yaddaş təsəvvüründə olanlar bir lay olaraq qorunur. İfaçılıq ənənəsinin tarixi-mədəni, etno-genetik qaynaqları ozanlıqla aşıqlığın bağlantılarının müxtəlif səviyyələrdə aydınlaşmasını aktuallaşdırır. Doğurdan da, folklorşünaslığın qənaətlərində vurğulanan “ozan sənəti ilə aşıq sənəti arasında özünü göstərən rəqibin uzlaşdırılması” sinxron və diaxron yanaşmalarda reallaşır. Göyçə mühitinin adı bizə gəlib çatan ustaları Ozan İbrahim, Ozan Heydər, Ozan Cəlil adları, “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanı, mühitlərdəki ifa fasiləsizliyinin alt qatları günümüze zəngin məlumat bazasının aşkarlanması üçün əsasdır.

Qərb aşıq mühitlərinin sənət qaynaqlarının zənginliyində Gəncəbasar aşıq mühiti daha arxaik yaddaşla, arxetiplərin qorunması ilə səciyyələnir. Bir bütöv olaraq mühitin yaradıcılıq ənənəsinin informativliyi, etnik işarəvi və modelləşdirici sistemin məzmunu mahiyyətin dərkə üçün daha çox material verir. Gəncəbasar aşıq mühiti təkcə ifaçılıq ənənəsinin fasiləsizliyi baxımından diqqəti cəlb etmir, həm də ümumi dinamikası, diferensial mətn transformasiyasının rəngarəngliyi ilə faklaşır. Bu mühitin Goranboy, Daşkəsən, Göygöl, Gəncə, Şəmkir, Gədəbəy və Qazax qolları da özünəməxsus inkişaf xüsusiyyətləri ilə təmsil olunmaqla yeni ifa, xal, hava əlavələri sənətin spesifikasiyasını zənginləşdirmişdir. Məsələn, artikulyasiya sistemindəki dinamika (“Koroğlu” havalarındakı yüksək tessitura (oxuma) səslənən zəngülələr, tremolo, ayaq, döymə və s.) daha geniş mahiyyətli olmanın göstəricisidir. Mühit aşıqlıq, sənət ifaçılığının fasiləsizliyi baxımından əsaslı nailiyyətlərlə səciyyələnmişdir “Dilqəmi”, “Aşıq Söyünü”, “Zülfüqar dübeyti”, “Azafli dübeyti”, “Vaqifi”, “Qazax səbzəsi”, “İncəgülü”, “Əkbər qaragözü”, “Səlminazı” və başqa neçə-neçə saz havası bu bölgəyə məxsus sənətkarların barmaqlarından yadigardır (4, 219-220). Beləliklə, Qərb aşıq mühitlərinin zəngin sənət şəcərəsi fundamental bazaya, etnosun tarixin dərinliklərindən gələn mətn və düşüncə modellərinə əsaslanmaqla ciddi zənginliklə xarakterizə olunur. Sadalanan mühitlər arasında Göyçə aşıq mühitinin xüsusi yeri və çəkisi vardır. Göyçə türkin zəngin mədəniyyət ocaqlarından olmaqla etnosun sənət, yaradıcılıq stixiyyasını, yaddaş ponoramını daha çox özündə ehtiva edən bir kutsallıqla səciyyələnir. “Təkcə ozan Qorqudun qopuz çaldığı və Qoç Koroğlunun at oynatdığı mağar və meydan bütünlükdə türkün coğrafiyası boydadır. Lakin bu coğrafiya da qopuzun və sazın səsinə, cənginin və rəcəzin sədasını yayan seysmik mərkəz, enerji nüvəsi dəqiq mənzildən, konkret ünvandan məhrum deyildir. “Azərbaycan folkloru” adlanan mənəvi kosmosu zirvədə saxlayan təməl sütun Qafqazda-Göyçədir” (5, 3). Tarixi folklor bölgələrinin hansı məhrumiyyətləri yaşamasına baxmayaraq, öz genetik sisteminin, mənəvi yaddaş stixiyyasının bütün çalarları ilə qorunub saxlanmışdır. Göyçə aşıq məktəbi həm saz ifaçılığı, vokal-instrumental ifa tərzini, həm də aşıq üslubunda olan şeir yaradıcılığı ilə sıx bağlıdır. El şairləri kimi tanınan sənət adamları və aşıq adlanan sənətkarlar region folklorunun zənginləşməsində xüsusi rol oynayıblar. Saz ifaçılığı ilə məşğul olan aşıqların həm ifa

mədəniyyəti, həm də vokal səs imkanları həmişə geniş olmuşdur. Vokal ifadə yerli dialektin ifadə formaları əsasən zəngülələrin, musiqi cümlələrinin sonunda daha çox özünü göstərir. “Qadan alem, ağrın alem” və s. bu kimi ifadələrdə “alem” sözünün son “e” fonetik səsi açıq səs olduğu üçün musiqi cümləsinin yuxarı intonasiyalarında bitməsinə şərtləndirmişdir.

Göyçə aşiq mühitinin səciyyəvi cəhətlərindən biri regional spesifikanın, lokal səciyyənin invariant məzmununun qorunub saxlanmasına üstünlük verilməsidir. Aşiq və ümumiyyətlə folklor sənətinə dair informasiyanın mühafizəkar şəkildə, ilkin mənbələrə oxşar olaraq qorunub saxlanması, ustad-şeyird münasibətləri aşiq məclisləri, aşiq dəstələri, dastan söyləmə tərzii, məclis aparma ənənələri, bölgə üçün xas aşiq repertuarı, aşiq havacatı və şeir mətnlərinin münasibəti, bir sözlə Göyçəli “ruhu” haqda müəyyən mülahizələr yürütmək imkanı yaradır.

Xalq yaradıcılığının yerli ənənəsi ifa üslubunun və ifa mədəniyyətinin formalaşdırdığı xarakterik cəhətləri inkişaf etdirərək onun yeni, daha peşəkar səviyyədə inkişafını təmin edir. Yerli ənənənin musiqi intonasiyalarını formalaşdıran cəhətlərdən biri də yerli dialektidir. Bu haqda musiqişünas V.M.Şurov göstərir ki, “yerli ləhcənin ifadə xüsusiyyətlərinə diqqət yetirmək vacibdir. Bu, ilk növbədə, sözün ifadə olunması zamanı bir sıra mühüm ifa məziyyətlərinin, detallarının müəyyən edilməsinə kömək edir” (6, 27). Göyçə aşiq məktəbinin misilsiz nümayəndələri olan Dərdli Nəsim, Qul Mahmud, Sımpırlı Sevgili, Ağ Aşiq sənət idealları mühitin ifaçılıq ənənələrini zənginləşdirmişlər. Onların yaradıcılığından günümüzə gəlib çatan örnəklər bədii düşüncənin dinamik mənzərəsini, ruhun ənənə və özünəməxsusluq kontekstində morfolojiyasını müəyyənləşdirir. Artıq bu sənətkarların haqqında verilən öləri bilgilərlə onların həyat və yaradıcılığının ümumi mənzərəsinin yaradılması ən vacib olandır. Məsələn, deyilənlərə görə, Dərdli Nəsimin Göyçənin Ozanlar kəndində, təxminən 1670-cı illərdə anadan olmuşdur. Onun dövrümüzə qədər gəlib çatmış gəraylılardan “Geriye”, “Haqq-divanı”, qoşmalarından isə “Çatıf, çatmayıf”, “Obası çiçəkli, eli Göyçədi”ni misal göstərmək olar.

Qul Mahmud XVII yüzilliyin ortalarında Göyçənin qədim Şımpır elində doğulmuşdur (7, 44). Günümüzə gəlib çatan şeirləri (“Görmüşəm” gəraylısını, “Gəlmişəm”, “Yetir”, “Mənim”, “Ağlaram”, “Tapmadım”, “Qovuşdu”, “Gecələr” qoşmaları) onun istedadının göstəricisidir. “Qul Mahmud” dastanı bu iki böyük sənətkara (Şımpırlı Sevgili və Qul Mahmud) münasibətin ifadəsidir. Bütün bunlar XVIII əsrə qədərki mənzərənin hadisəsi olaraq mühitin ümumi axarını müəyyənləşdirir. XIX əsr Göyçə aşiq mühiti Azərbaycan aşiq poeziyasına Ağ Aşiq, Aşiq Alı, Aşiq Ələsgər, Alçalı Məhərrəm, Aşiq Musa kimi məşhur sənətkarlar, Şişqayalı Şair Aydın, Şair Əziz, Hacı Əliş Ağ, Mirzə Bəylər, Şair Kazım, Usta Abdulla və başqaları kimi qüdrətli el şairləri bəxş etmişdir.

Göyçə aşiq mühitində Aşiq Ələsgərə qədər olan dövr daha çox iki böyük sənətkarla xarakterizə olunur. Bunlardan biri Ağ Aşiq (Aşiq Allahverdi), digəri isə onun şeyirdi Aşiq Alıdır. Aşiq Allahverdi qısa, lakin mənalı bir ömür sürmüş, Göyçə aşiq məktəbinin formalaşmasında müstəsna xidmətləri olmuş, mövcud ənənələrini zənginləşdirmiş, yaxın və uzaq ellərdə mühit şəklində tanınmasında mühüm rol oynamışdır. Aşiq Alı Göyçə aşiq mühitinin, eləcə də Azərbaycan aşiq sənətinin tərəqqisində böyük rol oynamış, onun ifaçılıq və poeziya qollarına yeni nəfəs gətirmişdir. “Ağır Şərilı”, “Yüngül Şərilı”, “Keşişoğlu”, “Süsənbəri”, “Çoban bayatı” Ağ Aşığa aid edilirsə, “Aşiq təsnifi”, “Qaytağı”, “Qəhrəmanı”, “El bayatı”, “Şərilı” Aşiq Alının yaratdığı havalar kimi vurğulanır (8, 524-590). Aşiq Ələsgərin Göyçə aşiq mühitinin yetirməsi olması bu mühitin ucalan xətlə yüksəlişinin göstəricisidir. Çünki o, təkcə yaratdığı yeni havacatlarla bu mühitin qaynarlığını təmin etməklə yanaşı, həm də klassik aşiq şeirinə yeni nəfəs gətirdi, təcnisin yeni növlərini yaratdı. “Zarınçı” (“Ələsgər Zarınçısı”), “Orta Şərilı”, “Şərilı dübeytisi” havalarını Aşiq Ələsgər yaratmışdır (8, 527-530). Göründüyü kimi, Aşiq Ələsgər həm də böyük bəstəçi olmuş, aşiq havalarının təkmilləşməsində xüsusi əmək sərf etmişdir. Lokal sənət çevrəsində təşəkkül və təkamül prosesi keçirən aşiq sənəti bütün estetik göstəriciləri ilə yüksələn istiqamətdə inkişaf etmiş və Aşiq Ələsgər şəxsində özünün mükəmməllik sferasına daxil olmuşdur. Aşiq Ələsgərin yaradıcı istedadı mühitin zənginləşməsinə, sənətin daha geniş müstəvidə qaynarlığına əsas oldu. Ustadın fitri istedadı mühiti rəvnəqləndirdi və yaranan canlanma Aşiq Musa, Novrəs İman, Aşiq Nəcəf, Aşiq Əsəd və s. kimi onlarla sənətkarın inkişafı üçün qaynaq oldu. İfaçılıq və poeziya kontekstində mahiyyətə yönəlik uğurların meydana çıxmasının başlanğıcını qoydu. Yeni-yeni şeirləri ilə həm öz ədəbi irslərini zənginləşdirdilər, həm də klassik aşiq şeirimizin hədudlarının genişlənməsinə nail oldular.

Sovet dönəmində siyasi mühitdən gələn “partiya”, “Lenin”, “pambıq”, “İliç lampaları”, “kolxoz” və s. kimi yad çalarlar mühitin qaynarlığına, sənət dinamikasına elə də təsir göstərmədi, əksinə genetik baza

bütün təfsilatı ilə ənənəyə sədaqət yolunu tutdu. Etnosun yaddaşında olan sənət fenomeni anlayışı bir-mənalı olaraq qorunub saxlanmaqla etnik-mədəni sistemin spesifikasına üstünlük verildi. Repertuar, rəqs, musiqi variantlılığı genetik bazisdən daşınanlar kontekstində stixial xarakter aldı. Daha doğrusu, bazisdə olanlarla üstqurumda yaşananların müvaziliyi qorundu. Çünki buradakı sənət ənənəsi, aşıqlıq şəcərəsi güclü yaddaş kodları, təşəkkül və təkamül prinsipi ilə nizamlanırdı. Bütün bunlar mühitin sənət şəcərəsi, etnik-mədəni sistemi, təşəkkül və təkamül mənzərəsinin dialektikası, lokal sənət çevrəsinin estetik göstəriciləri, diferensiasiya prosesinin məzmunu və gedişinin mahiyyəti haqqında dolğun təsəvvür yaradır.

Beləliklə tipoloji müqayisələrin aparılması təsir və bağlantılar kontekstində Göyçə aşıq mühiti daha çox Gəncəbasar, Borçalı, Dərələyəz, Ağbaba ilə bağlanır və onların ümumi region kimi münasibətləri, mədəni əlaqələri bu yaxınlıqları şərtləndirir. Mühitin Koroğluxanlılığında olanlar, Kərəmi havalar silsiləsində klassikanın qorunuşu və ustaların çalğılarında ləngərlik, ifa və musiqi texnologiyasının poetik simmetriyası, dastan söyləyiciliyi, mühtdə dastan yaratmaya meyilliliyin ümumi mənzərəsi, aşıq şeirinin əvəzsiz nümunələrinin yaranması və s. öz yüksək sənət meyarı ilə mühitin məzmununu aydınlaşdırır.

Göyçə aşıq məktəbinin ifaçılıq ənənələri müstəvisində təsir dairəsinin araşdırılması bütövlükdə aşıqlığın Azərbaycan timsalında zənginliyini, sənət hadisəsi olaraq fundamental mahiyyətini aydınlaşdırır.

ƏDƏBİYYAT

Qasımlı M. Ozan-aşıq sənəti. Bakı: Uğur, 2011, s. 178

İrəvan əyalətinin icmaldəfəri. Bünyadov Z. Hüsəməddin Məmmədov Qaramanlı. Bakı: Elm, 1996, s.52-101

Azərbaycan folkloru antologiyası. Ağbabafolkloru, (toplayıb tərtib edənlər: H.İsmayılov və T.Qurbanov). VIII c, Bakı: Səda, 2003, s.16

Həkimov M. Azərbaycan aşıq ədəbiyyatı. Bakı: Yazıçı, 1983, s. 219-220

Qarayev Y. Göyçəyə qayıdan yol folklorından keçir. Azərbaycan folkloru antologiyası. III kitab (Göyçə folkloru). Bakı: Səda, 2000, s. 3.

Щуров В.М. О региональных традициях в русском народном музыкальном творчестве / Музыкальная фольклористика. (Редактор-составитель А.А.Банина) вып. 3, Москва: Советский композитор, 1986, 325с, s.27

İsmayılov H.Ə. Göyçə aşıqları və el şairləri. I.cild. Bakı: Səda, 2006, s. 44

Həkimov M. Aşıq sənətinin poetikası. Bakı: Səda, 2004, s. 524-590

Açar sözlər: aşıq, aşıq mühiti, aşıq məktəbi, Göyçə aşıq məktəbi.

Key words: ashug, ashug sphere, ashug school, Goycha ashug school

Ключевые слова: ашыг, ашыгская среда, ашыгская школа, ашыгская школа Гейчи.

The art sources, historical character of Western ashug sphere and Goycha ashug school

Summary

In the article it is said about the peculiarities, genetic features, content of singing traditions which are important problems during the different periods in the study of the ashug sphere in the west part of Azerbaijan. Western ashug sphere has been involved in the study of the ashug schools in Ganjabasar, Borchali, Goycha, Irevan, Gurmu, Aghbaba, Daralayaz. Here Goyche ashug sphere is investigated with the general and different aspects of the other ashug spheres.

Творческие источники, историческая характеристика ашыгской среды Западного Азербайджана и Гейчинская ашыгская школа.

Резюме

В статье разъясняется своеоб исполнительных традиций, которые являются одной из важных проблем в исследовании ашыгских сред Западного Азербайджана, их генетическая специфика, сущность, приобретенная в разные эпохи. Здесь обращается внимание на общие и отличительные особенности ашыгской среды Гекчи с другими ашыгскими средами.

RƏUÇİ? Dos.S.Abbasova

Isgəndərov Balakışi Atakışi oğlu60